

АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 347.73

Марія Бліхар

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету “Львівська політехніка”,
e-mail: blikharm@ukr.net,
ORCID ID: 0000-0003-2974-0419

Галина Бурбило

здобувач вищої освіти першого кваліфікаційного рівня
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету “Львівська політехніка”,
e-mail: galyaburbylo@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

<http://doi.org/10.23939/law2021.30.121>

© Бліхар М., Бурбило Г., 2021

Розглянуто процес становлення бюджетного законодавства України; виокремлено та обґрунтовано періодизацію формування бюджетного законодавства. Простежено процес удосконалення бюджетного законодавства. Визначено основні недоліки сучасної системи бюджетного законодавства, а також запропоновано способи їх усунення. Окрім того, подано широкий історичний та концептуальний огляд еволюції законодавчих ролей у формуванні бюджетного законодавства та оцінку потенційних наслідків розширення ролей законодавчих органів. Обґрунтовано, що у дискурсі формування бюджетного законодавства існує чимало досі не вирішених теоретико-практичних проблем, які істотно впливають на ефективність бюджетної системи держави. Ці проблеми вказують на недостатнє вивчення теоретичних засад бюджетного законодавства, адже основним фактором є те, що завдяки бюджетному законодавству регулюються бюджетні відносини, які є ваговою ланкою для нормального функціонування громадян і держави загалом. Тому актуалізується дослідження бюджетного законодавства в сучасних межах його формування. Це дасть змогу виявити та вирішити нагальні проблеми, запропонувати напрями подальшого вдосконалення. Запропоновано вивчення передумов формування бюджетного законодавства.

Доведено, що нормативно-правові акти бюджетного законодавства, які діяли на території українських земель у межах сучасної України, приймали різні суб'єкти. Такі документи мали різну юридичну силу й завдання та оновлювалися залежно від розвитку бюджетних відносин. Особливу увагу приділено правовим основам формування бюджету, з'ясуванню правил його складання і виконання, основним принципам бюджетного процесу тощо. Систематизовано ієрархію нормативних актів, що стосувалися бюджетної сфери.

Доведено, що норми, які регулюватимуть певні, зокрема бюджетні, відносини, необхідно оновлювати відповідно до потреб людства.

Ключові слова: Бюджетний кодекс України; бюджет; принципи бюджетної системи України; Бюджетна декларація; бюджетне законодавство; право.

Постановка проблеми. Важливою умовою ефективного функціонування бюджетної системи України та організації бюджетного процесу є бюджетне законодавство. Воно формувалося і вдосконалювалося впродовж тривалого історичного періоду, і в сучасних умовах продовжує розвиватися.

Бюджетне законодавство має вагомe значення не лише з економічного (бюджетні нормативно-правові акти регулюють бюджетні відносини; чітко визначено повноваження суб'єктів цих відносин, а також вказано джерела фінансування), а й з правового погляду, адже забезпечує бюджетну діяльність держави на засадах ефективності та результативності, збалансованості, повноти, справедливості тощо. У житті кожного громадянина також відчутний вплив бюджетного законодавства. Для прикладу, завдяки бюджетному законодавству бюджетні споживачі мають змогу захищати свої інтереси у випадку їх порушення. Тому необхідно володіти знаннями про основні категорії бюджетного права, бюджетного процесу тощо.

Аналіз дослідження проблеми. Історичні аспекти зародження і розвитку бюджетного законодавства вивчали такі науковці: Г. Андрущенко, Г. Рум'янцева, О. Солдатенко. Проблемні питання бюджетного права також розглядали фахівці з фінансового права, а саме: Л. Воронова, М. Кучерявенко, Т. Латковська, А. Монаєнко, О. Музика-Стефанчук, О. Орлюк, В. Чернадчук та ін.

Мета статті полягає у тому, щоб розглянути особливості становлення бюджетного законодавства України, охарактеризувати етапи його розвитку, виокремити основні ознаки, завдання та принципи кожного з них.

Виклад основного матеріалу. Формування законодавства, яким регулюється бюджетний процес, пов'язане зі шляхом розвитку бюджетної системи загалом. Створенню бюджетного законодавства передувало виникнення бюджету, з'явилась необхідність у регулюванні бюджетних відносин, установленні чітких правил його складання, розгляду і затвердження, з метою повного обліку всіх доходів і витрат держави, задля її належного функціонування, виконання завдань і функцій та здійснення контролю за рухом коштів, що приводить до формування бюджетного законодавства [1, с. 167].

Зародження бюджетного законодавства розпочалось із виникненням бюджету, а саме – на початку XVII ст. Та все ж тоді не існувало жодних правил щодо формування бюджету. Документом вважався саме бюджет, який, водночас, був лише інформаційним.

Упродовж століття бюджет набув визначенішої форми, проте нормативна невизначеність не зникла. Про це свідчать словосполучення, зміст яких так і не був розкритий на той час, а саме: “інші доходи”, “різні витрати”. Документ поділявся на дві частини – “Доходи”, “Витрати” [11, с. 326].

Україна не мала власного законодавства, адже у різний час і по-різному від XVII ст. до 1917 р. потрапляла під вплив Російської імперії. Та все ж у Конституції Пилипа Орлика, прийнятій у 1710 р.,

були норми, що стосувалися бюджетної сфери. Вони стали підвалиною для регулювання бюджетних відносин. У цей період до бюджетного законодавства належав і кошторис Запорізької Січі.

Можемо вважати, хоча й відносно, що бюджетне законодавство формувалося впродовж семи періодів, кожному із яких притаманні певні особливості.

Перший період розпочався на початку XVII ст. і тривав до 1810 р. (не існувало бюджетного законодавства, проте бюджет вважався актом матеріального бюджетного законодавства).

До 1810 р. бюджетне законодавство або взагалі не розвивалося відбувався, або ж розвиток був дуже повільним.

Ситуація кардинально змінилася на початку XX століття. Саме тому з 1810 р. до 1862 р. тривав другий період формування бюджетного законодавства.

Важливу основу для бюджетного законодавства заклав “План фінансів”, який написав М. М. Сперанський [10, с. 12]. Після його видання почали приймати відповідні документи, що регулювали порядок, який стосувався державного розпису доходів і видатків.

Основним актом процесуального бюджетного законодавства на той час стали правила про складання, встановлення і виконання Державного розпису, видані у 1811 р. Цим актом керувалися до 1862 р., а саме – до ухвалення нової редакції Правил про складання, розгляд, затвердження і виконання державного розпису і фінансових кошторисів міністерств і головних управлінь. Ці документи регулювали бюджетний процес на державному рівні, а останній ще й визначив основні засади контролю бюджету і кошторису.

Державна рада на цьому етапі також затверджувала і самі бюджети, які вносив міністр фінансів окрім бюджетів 1813 та 1814 рр., які розглядав таємний Комітет. Причиною цього стала їх належність до актів бюджетного законодавства.

Отже, цей період вважаємо важливим, адже тоді не лише почало формуватися процесуальне бюджетне законодавство, а й були закладені основні принципи: щорічності складання бюджету, прийняття його в особливому порядку в формі саме закону, відповідності доходів видаткам, публічності [2, с. 53]. Значущим завданням стало визначення порядку складання бюджету, відтак – його виконання.

Серед важливих подій третього періоду, який тривав із 1862 р. до 1917 р., необхідно вирізнити такі: було сформоване бюджетне законодавство стосовно кошторисних форм, зародилося законодавство місцевих бюджетів. Саме завдяки цьому використано принципи публічності й поєднання інтересів держави і місцевих громад. Бюджетне законодавство було також систематизовано: після видання “Высочайше утвержденных основных государственных законов Российской империи” у 1906 р. закони почали класифікувати за юридичною силою, була сформована певна ієрархія нормативних актів. Норми, що стосувалися бюджетної сфери, були наявні й у кодифікованому акті – Зведенні законів Російської імперії.

Завдання бюджетного законодавства під час третього періоду його формування – визначити сутність бюджетної системи, що була дворівневою, порядок складання, розгляду, затвердження і виконання державного розпису, місцевих бюджетів і фінансових кошторисів міністерств і головних управлінь [9, с. 115].

Радянська влада після революції 1917 р. почала видавати декрети у бюджетній сфері. Саме тоді розпочався і четвертий період формування бюджетного законодавства, що тривав до кінця 1922 р.

У цей час на території України бюджетні відносини регулювалися нормативними актами двох Республік – Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки і Української Народної Республіки.

До бюджетного законодавства цього періоду входили такі нормативні акти: загальні (містили норми, які регулювали усі відносини, зокрема бюджетні). Прикладом можна назвати Конституцію РСФРР 1918 р., I Універсал Української Центральної Ради; спеціальні (регулювали винятково

бюджетні відносини). До них належали, приміром, Правила складання, розгляду і затвердження кошторисів на січень–червень 1918 р.; індивідуальні (регулювали відносини, які стосувалися кошторису бюджетних установ, а саме – їх формування). Скажімо, постанова Ради народних комісарів “Про порядок розгляду кошторисів націоналізованих і секвестрованих підприємств” від 31.03.1918 р.

У цей період бюджетне законодавство поділялося на загальнодержавне і місцеве. Вагому роль у цьому виконували такі конституції: Конституція РСФРР 1918 р., Конституція УНР 1918 р., Конституція УСРР 1919 р.

Розглядаючи Конституцію РСФРР 1918 р. [5], а саме пункт 86, можна зазначити, що у місцевих рад був обов’язок – складати піврічні й річні кошториси доходів і витрат на невизначений термін, що сприяло формуванню лише піврічних бюджетів.

Принцип щорічності складання бюджету не дотримано у Конституції РСФРР. Незважаючи на те, що цей принцип застосовувався у Конституції УНР та Конституції УСРР, вагомий вплив на формування бюджету УНР та УСРР все ж здійснила Російська Республіка. Утім, затвердження піврічних бюджетів дає нам підстави вважати, що бюджетне законодавство цього періоду було динамічним.

І бюджетне законодавство, і бюджетна система під час періоду формування характеризувалися нестабільністю. Причина цього – нормативні акти приймали лише на конкретний період; місцеві бюджети за такий короткий термін були і самостійними, і об’єднаними із державним, і в підсумку роз’єднані у 1921 р.

Цей період не відповідав і принципу оперативності, адже лише після того, як документи втрачали чинність, приймали нормативні акти, які вносили зміни до перших.

Однак у цей період уперше було закріплено принцип імперативності норм, який означає обов’язковість виконання правил, установлених щодо складання кошторисів і здійснення видатків та застосування заходів впливу за їх порушення, невиконання. Це встановлено у 1921 р. Декретом Всеросійського Центрального Виконавчого Комітету “Про заходи із впорядкування фінансового господарства” від 10.10.1921 р. [6].

Початок п’ятому періоду формування бюджетного законодавства поклало укладення Договору про утворення СРСР, яке відбулося 30 грудня 1922 року. Цей період тривав до 16 липня 1991 року, а саме – до проголошення незалежності України.

Поштовхом для оновлення конституцій став саме Договір про утворення СРСР від 30.12.1922 р. Найважливішим питанням, яке потребувало врегулювання, було формування місцевих бюджетів. Тому в 1923 р. розпочалося формування законодавства, яке стосувалося місцевих фінансів.

За два роки було затверджено два Тимчасові положення про місцеві фінанси, і, врешті, 1926 р. було прийнято Положення про місцеві фінанси, що діяло у всьому СРСР до 1960 р. Звичайно, вносилися певні зміни і доповнення. Тобто було сформоване бюджетне законодавство, яке стосувалося бюджетних фінансів. На його підставі була прийнята “Устава про місцеві фінанси УСРР” – акт республіканського бюджетного законодавства.

Оскільки Україна входила до складу СРСР, то на її території, окрім власного, діяло і законодавство СРСР (законодавство УРСР було прийнято відповідно до загальносоюзного).

І спеціальні нормативні акти бюджетного законодавства, і загальні вирізнялися нестабільністю. За період існування СРСР було прийнято три Конституції: 1924, 1936 та 1977 років, що окреслювали основні питання, які стосувалися бюджетної сфери, містили матеріальні норми, не визначали порядку складання, розгляду, затвердження і виконання бюджетів як СРСР, так і УСРР (УРСР) [4, с. 53]. В УРСР також приймали конституції, які містили норми, що регулювали відносини, котрі виникали у бюджетній сфері, – це конституції 1929 р., 1937 р., 1978 р. У першій був підрозділ “Про бюджет Української СРР”, що вказувало на неможливість суперечити бюджетному законодавству СРСР; у другій – розділ “Бюджет Української Радянської Соціалістичної Республіки”, який закріпив принцип публічності державного бюджету УРСР та звіту про його виконання: у третій норма про необхідність публікації державного бюджету містилася у розділі, де були визначені повноваження ВРУ УРСР.

Вагоме значення у цей період мала постанова “Про бюджетні права Союзу РСР і союзних республік, що входять до його складу”, прийнята 1924 р., котра характеризувала єдиний державний бюджет СРСР. Не менш важливим було також Положення про бюджетні права Союзу РСР і союзних республік, що мало велике значення для УСРР, адже гарантувало самостійність складання власного бюджету. Цей документ діяв до ухвалення Закону СРСР “Про бюджетні права Союзу і союзних республік”, а саме – до 30.10.1959 р. Союзні республіки отримали право на формування власної нормативної бази у бюджетній сфері.

Після прийняття цього Закону у 1959 р. інші спеціальні акти, що входили до бюджетного законодавства, втратили чинність, адже цей документ урегулював усі необхідні питання, що стосувалися бюджетної сфери.

Отже, можна вирізнити такі особливості п'ятого періоду формування бюджетного законодавства: воно складалося із конституцій, інших законів, підзаконних нормативних актів, законів про державний бюджет СРСР і УРСР, рішень про місцеві бюджети; головні його ознаки – цілісність і динамічність; основними принципами були: публічність, пріоритет загальнодержавного законодавства над державним; єдності; саме на цих принципах ґрунтувалося бюджетне законодавство; серед завдань доцільно виокремити такі: визначення особливостей бюджетного устрою і бюджетного процесу, повноважень СРСР і союзних республік у бюджетній сфері [4, с. 33].

Після проголошення незалежності України розпочався шостий період розвитку бюджетного законодавства. У цей період першим актом бюджетного законодавства стала Декларація про державний суверенітет України. Вона визначила, що повинен існувати Державний і місцеві бюджети. Утім, як мав формуватися Державний бюджет, Декларація не визначала, тобто все ж прогалини у ній були.

Основними завданнями на той час були: створення процесуальних норм із метою врегулювання бюджетного процесу; удосконалення механізму використання бюджетних коштів; зменшення розмірів бюджетних видатків.

Бюджетне законодавство почало формуватися з Конституції України, законів (наприклад, “Про бюджетну систему”, який втратив чинність), рішень про місцеві бюджети та підзаконних нормативно-правових актів.

Із прийняттям Бюджетного кодексу у 2001 р. завершився шостий період розвитку бюджетного законодавства і, відповідно, розпочався сьомий.

Однак 8 липня 2010 року ухвалено новий Бюджетний кодекс України [3]. Він характеризується тим, що спрямований на підвищення ефективності, результативності, поліпшення якості під час управління державними фінансами і витрачанням бюджетних коштів, на посилення державного контролю за дотриманням вимог законодавства, а також на удосконалення бюджетного процесу.

Основною ознакою бюджетного законодавства стала його цілісність, адже воно тепер є кодифікованим; ст. 4 Бюджетного кодексу [3] вказує на склад бюджетного законодавства, зокрема: Конституції України; Бюджетного кодексу України; Бюджетної декларації; закону про Державний бюджет України; інших законів, що регулюють бюджетні відносини; нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, прийнятих на підставі й на виконання Бюджетного кодексу та інших законів України; нормативно-правових актів органів виконавчої влади, прийнятих на підставі й на виконання Бюджетного кодексу, інших законів України та нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України; прогнозів місцевих бюджетів; рішень про місцевий бюджет; рішень органів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування. Розвиток принципів, які перелічено й охарактеризовано у ст. 7 цього ж кодексу, врегулював практично всі основні питання, які стосуються бюджетної сфери.

Та все ж бюджетному законодавству притаманні певні недоліки, прогалини, тому ще є над чим працювати. Основними серед них можна назвати такі: проблему з визначенням дефініцій, адже досі нема єдиного визначення поняття “бюджетне законодавство”; хоча Закон України “Про Регламент ВРУ” [8] чітко визначив строки для розроблення і затвердження Державного бюджету, їх

не завжди дотримуються, а відповідальності за це порушення не передбачено; у Бюджетному кодексі не конкретизовано види порушень бюджетного законодавства;

Хоч недоліки в бюджетному законодавстві є, та все ж існують і способи їх усунення. Тому вважаємо, що для початку ситуація достатньою мірою змінилася б, якби контроль за бюджетним процесом здійснювали органи законодавчої влади. На виконавчу владу покладатиметься виконання правил, установлених законодавчою владою, але за умови отримання необхідних важелів для цього. Наслідки будуть позитивними: уряд відповідатиме за ефективність виконання бюджетного законодавства і, можливо, тоді покращиться управління фінансовими ресурсами держави.

Певні новели були запроваджені із ухваленням Закону України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування” від 6 грудня 2018 року № 2646-VIII. Тепер однією зі стадій бюджетного процесу стало складання та розгляд Бюджетної декларації (прогноз місцевого бюджету) й ухвалення рішення щодо неї [7]. Причиною запровадження цієї стадії є перехід до моделі середньострокового бюджетного планування. Відповідно термін бюджетного планування збільшився з одного року до трьох.

На нашу думку, в цьому є позитивний момент, адже виникає можливість посилити дисципліну серед учасників бюджетного процесу, визначити певні пріоритети у реалізації реформ, адже будуть встановлені фінансові межі для стратегічних ініціатив.

Відповідно до ст. 32 БК України Кабінет Міністрів розробляє Бюджетну декларацію та проект закону про Державний бюджет України [3].

За складання Бюджетної декларації відповідає Міністерство фінансів України. Завдяки цьому визначаються засади бюджетної політики і показники державного бюджету на середньостроковий період, що стає основою для складання проекту Державного бюджету України і прогнозів місцевих бюджетів.

Висновки. Бюджетне законодавство важливе для будь-якої держави, це необхідна складова державного законодавства. Основним фактором є те, що завдяки бюджетному законодавству регулюються бюджетні відносини, які є ваговою ланкою для нормального функціонування громадян і держави загалом.

Становлення та розвиток бюджетного законодавства були доволі тривалими. А точніше, бюджетне законодавство здолало сім періодів формування. Це позитивний чинник, адже завжди виникає потреба у вдосконаленні законодавства, яка, як бачимо з проаналізованих етапів, задовольняється. Суспільству притаманний розвиток, воно крокує вперед. Саме тому норми, які регулюватимуть певні, зокрема бюджетні, відносини, необхідно оновлювати відповідно до потреб людства.

Кожен період характеризується певними ознаками, особливостями, завданнями. Кожному із них притаманні прогалини. Утім, прагнення удосконалити їх не зникало: видавали нормативно-правові акти, до них вносили зміни чи доповнення, які з часом втрачали чинність, адже ухвалювали нові, які ефективніше регулювали бюджетні відносини.

Прогалини у законодавстві завжди були, є і будуть. Тому аналіз розвитку бюджетного законодавства дає нам змогу виявити причини їх виникнення і шляхи їх усунення. У сучасному суспільстві також не все ідеально, існує потреба у постійному удосконаленні. Тому необхідно вивчати законодавство, знаходити шляхи для його модернізації та збагачення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко Г. С. (2018). Етапи становлення і розвитку бюджетного законодавства України. *Європейські перспективи*. № 3. С. 166–174.
2. Берендтс Э. Н. (1914). Русское финансовое право: лекции, читанные в Императорском училище правоведения. Санкт-Петербург: Типолитограф. 453 с.
3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (дата звернення: 10.03.2021).

4. Глезин С. С. (1932). Бюджетная система и единый финансовый план СССР. Москва: Советское законодательство. 320 с.
5. Конституция (Основной закон) Российской Социалистической Федеративной Советской Республики (1918). URL: [http:// hist/msu/ru](http://hist/msu/ru) (дата звернення: 10.03.2021).
6. О мерах по упорядочению финансового хозяйства: Декрет Всероссийского Центрального исполнительного Комитета от 10.10.1921 г. № 550. URL: [istmat.info/ node/46786](http://istmat.info/node/46786) (дата звернення: 10.03.2021).
7. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування: Закон України від 06.12.2018 № 2646-VIII. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/ 2646-19#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2646-19#Text) (дата звернення: 16.03.2021).
8. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010. № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (дата звернення: 11.03.2021).
9. Рум'янцева Г. А. (2016). Историчні аспекти зародження та розвитку бюджетного законодавства. *Технологія і техніка друкарства*. № 3 (53). С. 114–126.
10. У истоков финансового права (1998); за ред. д.ю.н. А. Н. Козырина. Москва: Статут. 432 с.
11. Чвалюк А. М. (2007). Формування законодавства про бюджет: історико-правовий аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. № 7. С. 326–332.

REFERENCES

1. Andrushko, G. S. (2018). *Etapy stanovlennia i rozvytku biudzhethnoho zakonodavstva Ukrainy* [Stages of formation and development of budget legislation of Ukraine]. *Yevropeiski perspektyvy*. No. 3. P. 166–174 [in Ukrainian].
2. Berendts, E. N. (1914). *Russkoye finansovoye pravo: lektsii. chitannyye v Imperatorskom uchilishche pravovedeniya* [Russian financial law: lectures delivered at the Imperial School of Jurisprudence]. Sankt-Peterburg: Tipolitogr [in Russian].
3. *Biudzhetni kodeks Ukrainy* [Budget Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 08.07.2010 No. 2456-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (accessed 14.03.2021) [in Ukrainian].
4. Gliezin, S. S. (1932). *Byudzhethnaya sistema i edinyy finansovyy plan SSSR* [The budgetary system and the unified financial plan of the USSR]. Moskva: Sovetskoye zakonodatelstvo [in Russian].
5. *Konstituciya (Osnovnoj zakon) Rossijskoj socialisticheskoy federativnoj sovetskoj respubliki* [Constitution (Basic Law) of the Russian Socialist Federative Soviet Republic] (1918). URL: <http://hist/msu/ru> (accessed 14.03.2021) [in Russian].
6. *O merakh po uporyadocheniyu finansovogo khozyajstva* [On measures to streamline the financial economy]: Dekret Vserossijskogo Central'nogo ispolnitel'nogo Komiteta ot 10.10.1921 No. 550. URL: istmat.info/node/46786 (accessed 14.03.2021) [in Russian].
7. *Pro vnesennia zmin do Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy shchodo zaprovadzhennia serednostrokovoho biudzhethnoho planuvannia* [On amendments to the Budget Code of Ukraine regarding the introduction of medium-term budget planning]: Zakon Ukrainy vid 06.12.2018 No. 2646-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2646-19#Text> (accessed 14.03.2021) [in Ukrainian].
8. *Pro Rehlament Verkhovnoi Rady Ukrainy* [On the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 10.02.2010 No. 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (accessed 14.03.2021) [in Ukrainian].
9. Rum`ianceva, G. A. (2016). *Istorychni aspekty zarodzhennia ta rozvytku biudzhethnoho zakonodavstva* [Historical aspects of the origin and development of budget legislation]. *Tekhnolohiia i tekhnika drukarstva*. No. 3 (53). P. 114–126 [in Ukrainian].
10. *U istokov finansovogo prava* [At the origins of financial law] (1998); za red. A. N. Kozyrina. Moskva: Statut [in Russian].
11. Chvaliuk, A. M. (2007). *Formuvannia zakonodavstva pro biudzheth: istoryko-pravovyi aspekt* [Formation of budget legislation: historical and legal aspect]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. No. 7. P. 326–332 [in Ukrainian].

Дата надходження: 16.04.2021 р.

Mariia Blikhar

Doctor of Law Science, Associate Professor,
Professor at the Department of Administrative and Information Law,
Lviv Polytechnic National University,
e-mail: blikharm@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-2974-0419

Galyna Burbylo

Applicant for higher education of the first qualification level
Lviv Polytechnic National University,
e-mail: galyaburbylo@gmail.com

FEATURES OF FORMATION AND DEVELOPMENT BUDGET LEGISLATION OF UKRAINE

The article considers the process of formation of the budget legislation of Ukraine; the periodization of the formation of budget legislation is singled out and substantiated. The process of improving budget legislation has been followed. The main shortcomings of the modern system of budget legislation are identified, as well as ways to eliminate them. In addition, a broad historical and conceptual overview of the evolution of legislative roles in the formation of budget legislation and an assessment of the potential consequences of expanding the roles of the legislature are presented. It is substantiated that in the discourse of budget legislation formation there are many still unresolved theoretical and practical problems that significantly affect the efficiency of the state budget system. These problems point to the insufficient study of the theoretical foundations of budget legislation, because the main factor is that budget legislation regulates budget relations, which are an important link for the proper functioning of citizens and the state as a whole. Therefore the research of the budgetary legislation in modern limits of its formation is actualized. This will allow you to identify and solve urgent problems, suggest areas for further improvement. The study of preconditions of formation of the budget legislation is offered. It is proved that the normative-legal acts of the budget legislation, which operated on the territory of the Ukrainian lands within the limits of modern Ukraine, were adopted by different subjects. Such documents had different legal force and tasks and were updated depending on the development of budgetary relations. Particular attention is paid to the legal basis for budget formation, clarification of the rules of its preparation and implementation, the basic principles of the budget process, etc. The hierarchy of normative acts related to the budget sphere is systematized. It is stated that the norms that will regulate certain, in particular budgetary, relations, need to be updated in accordance with the needs of mankind.

Key words: Budget Code of Ukraine; budget; principles of the budget system of Ukraine; Budget Declaration; budget legislation; law.